

קניין תורה

יו"ל ע"י ועד מפעל התורה "תורתך שעשעי" דק"ק תולדות אהרן
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

עיונים והארות בסדר לימוד ושינון 'עמוד היום' • עמוד הש"ס מס' ר"ה י"ט - כב.

הדו"ת דאורייתא

נער ע"י הרה"ג ר' נתן גוטליב מח"ס מגדים חדשים על פמ"ג יר"ד:

איזה הפטורה מפטירין השבוע? - הפטורת השבוע הנדירה -

הפטורת עולותיכם ספו נזכר בש"ס:

הפטורת פרשת צו "עולותיכם ספו" (וימיהו ז' כא.) הוא הפטורה היחידה של פרשת השבוע שזכר בש"ס במס' מגילה (כב.)^א. דאמר' שם שאין פוחתין להפטיר פחות מכ"א פסוקים כנגד ז' שעולין בתורה, וכל אחד קורא לפחות ג' פסוקים, וביחד הן כ"א פסוקים. ומקשי' מתקיף לה רבא, והרי עלותיכם ספו, דלא הויין עשרין וחד וקרינן, [ותירצו], שאני התם דסליק עניינא, [שנגמר הענין בפחות מכ"א פסוקים].

נדיר לקרות הפטורה זו:

ובאמת נדיר לקרות הפטורה זו, דבשנה פשוטה חל פרשת צו שבת הגדול, ומפטירין "וערבה" ונדחית הפטורת פרשת השבוע. ובשנה מעוברת בדרך כלל חל פרשת צו אחר פורים ומפטירין פרה, או חל לפני פורים ומפטירין זכור, ונדיר שיחול פ' צו אחר פורים שבת הפסקה כשנה זו שקורין הפטרת השבוע עולותיכם ספו.

הוראת הגרי"י פישר בזכרון משה:

והגרי"י פישר זצ"ל הורה בשנת תשנ"ב בבית הכנסת "זכרון משה" שחל פ' צו פרשת הפסקה כשנה זו, שלא יפטירו עולותיכם ספו בפרשת צו, רק יפטירו הפטורת פרשת ויקרא "עם זו יצאתי לי תהלתי יספרו" (ישעיהו מג כא), כיון שעדיין לא הפטירו הפטורת ויקרא מפני שחל בו פרשת זכור.

טעם הוראה זו:

וטעם הוראה זו ביאר בתשובתו שו"ת אבן ישראל (ח"ח סי' מט) שכן משמע בלבוש (סי' תרפה) שכתב שם בזה"ל: לפרשת ויקרא מפטירין בישעיה עם זו יצאתי לי וגו', שהיא מדברת בתוכחות ישראל שטוב להם לשמוע בקול ה' ולא יצטרכו להביא קרבנות.

לפרשת צו מפטירין בירמיה כה אמר ה' עולותיכם ספו, שמשמעה ג"כ כי שמוע מזבח טוב

א. הפטורת על פרשת השבוע אין להם מקור בחז"ל רק שהטור (סי' תכה) הביא בשם הפסיקתא שיש להפטיר מענין הפרשה ובזמן חז"ל לא היה קביעות איזה הפטורה להפטיר מענין הפרשה ואח"כ סידרו הראשונים הרמב"ם האבודרהם והלבוש סדר הפטורת לכל שבוע אמנם עולותיכם ספו נזכר בש"ס דרך אגב.

כמו הפטרת ויקרא, אלא שהקדימו ישעיה שהיה קודם לירמיה לפרשת ויקרא וירמיה לפרשת צו, עכ"ל.

וכיון שמבואר בלבוש שבאמת הפטורת ויקרא והפטורת צו הן ענין אחד, א"כ באופן שעדיין לא קראו הפטורת ויקרא קורין ויקרא ודוחין הפטורת פרשת צו^א.

ומצא אח"כ שב"כ להדיא הנוירות שמשון (סי' תכ"ח) וז"ל: נראה לי דאם לא קראו בפרשת ויקרא עם זו יצאתי לי, יקראו אותו בפרשת צו וידחה עולותיכם, עיין בלבוש ששני הפטורות שייכי לב' הפרשיות אלו, עכ"ל.

הפטורת עולותיכם ספו יעקר לגמרי:

ויש שתמדה עליו שלפי דעתו יוצא שהפטורה היחידה הנזכר בש"ס עולותיכם ספו יעקר לגמרי, שהרי גם כשיחול כשנה זו שנת מעוברת שחל פ' צו בשבת הפסקה ידחו הפטורה זו לצורך הפטורת ויקרא, נמצא שלא שייך כלל במציאות לקרוא עולותיכם ספו.

אמנם הגרי"י זצ"ל השיב שאין בזה תמיה שנעקר שבזמן הש"ס לא היה נהוג לקרוא בשבת הגדול וערבה ונמצא שבשנה פשוטה קורין עולותיכם ספו, ואין הכי נמי כהיום שנהגין לקרוא בשבת הגדול וערבה הרי זה נעקר לגמרי.

מפורש באור זרוע כפי המנהג:

אמנם בכל קהילות ישראל נוהגין להפטיר עולותיכם ספו, ונמצא מקור קדום לזה לאחד מגדולי הראשונים ה"ה האור זרוע (ח"ב סי' שצ"ג) וז"ל: אם שנה מעוברת היא, וחל צו את אהרן באחד משבתות של אדר השני, יפטירו בעולותיכם [ספו] לצו את אהרן, אם לא תהיה אחת מארבע פרשיות באותה שבת, עכ"ל^א.

הרי מפורש שאם חל שנה מעוברת ופ' צו אינו מד' שבתות השנה קורין הפטורה זו ולא הפטורת ויקרא.

ב. וכתב שם עוד שיריהו בזה עוד שכאמור הפטורת צו אין בו כ"א פסוקים, ולכן עדיף לקרות הפטורת פ' ויקרא שיש בו כ"א פסוקים.
ג. מציאת זו מצא הרה"ג ר' יהושע דב דרוק שליט"א, ופרסם זאת בקובץ מבקשי תורה (כרך שמיני), והוסיף שכידוע היה אור זרוע אור הגנוז ונתגלה רק לפני כק"ג שנה, ונמצא שלא היתה לפני הנוירות שמשון, ואולי אם היה רואה כתוב כן לאחד מגדולי ראשונים היה חוזר בו.

לוח לימודי היום - עש"ק פר' צו תשע"ט

עמוד היום: ר"ה • עמוד הלכה: קיצור שו"ע הל' פסח • למדת יראתך: דרך אמונה

שיעורי 'עמוד היום וההלכה' - וכן לכל מכמני התורה הלכה וחסידיות ניתן לשמוע במערכת המשובחת: 'קול התורה' 02-3-722-700

יום לשבוע	עמוד חזרה	עמוד היום	הלכה למעשה	משיניות יום בימו	לומדת יראתך
עש"ק	יח:	יט:	קיצור שו"ע הלכה למעשה הלכות פסח	מסכת מקואות	דור אמונה: סיפור י"א
שב"ק	יט:	יט:			
ראשון	יט:	כ:	א	פג/א	קי:
שני	כ:	כ:	ב	פג/ב	קיא:
שלישי	כ:	כא:	ג	פג/ג	קיא:
רביעי	כא:	כא:	ד	פג/ד	קיב:
חמישי	כא:	כב:	ה	פג/ד	קיב:

שב"ק צו: הדלקת נ"ל 14:5 ■ סו"ק"ש למנהיגו: 7:38 ■ מוצש"ק, ר"ת: 7:06

לשלח השבת

יין ישן נושן

גדולות וקדושתו של רביה"ק רבי דוד מדינוב בעל צמח דוד זיע"א - החל בשבוע הבעל"ט - אין לנו מושג כלל. ידוע מה שמעיד רבינו חזקן הקוה"ט בעל שו"א זיע"א בספרו טהרת הקודש (דף ק"ה ע"ב) וז"ל: "סיפר מורי [-רביה"ק רבי צבי אלימלך מבלאזוב בעל צבי לצדיק זיע"א] ע"ה, כי אביו בעל צמח דוד היה קדוש ונורא, וסיפר פלאות מגדול קדושתו. ואמר בימי ילדותו שנסע ליקח אשה, ואמרו בית אביו שילך להסתכל בכלתו קודם קידושין, לא רצה, ואמרו לו הלא אמרו רז"ל (קידושין מא) אסור לקדש אשה עד שיראנה, השיב להם: "הלא טעם רז"ל הוא שמא יראנה אחר כך ותתנגה בעיניו, וזה אינו שייך אצלי, כי אני בטוח שלעולם לא אראנה..." רבינו מסיים שם: "ואין זאת רבותא, כי מורי ע"ה אמר על אביו, שהיה לו מדרגה של פלטי בן ליש" (עי' סנהדרין יט:).

ואם בסיפור נישואיו עסקנן, הרי יש סיפור נוסף הקשור גם למצות יין של ארבע כוסות בליל הסדר, וכך מסופר בס' אוצר ישראל בשם רבינו הגה"ק בעל צבי לצדיק זיע"ה:

רבינו הרה"ק בעל בני יששכר זיע"א היה רגיל לנסוע הרבה אל רבו הגה"ק הרבי מלובלין זיע"א, ה"חווה". פעם בנסיעתו ללובלין עבר דרך עיר ברעד, ושם עלה על העגלה איזה איש משם, איש נגיד סוחר יינות משובחים ושמו ר' ישעי' הירץ מעיר טורקא.

על אם הדרך דברו ביניהם, ואמר האיש שיש לו בת מושלמת בגיל י"א ומחפש שידוך עבורה, אז אמר לו הבני יששכר זיע"א כי יש לו ג"כ בן מושלם, בחור חשוב ונעלה. והסכימו ביניהם שכיון שהרי הוא נוסע עכשיו לרבו, אז באם הרבי מלובלין זיע"א יסכים להשידוך, אז יבואו בקשר חיתון, ויגמר השידוך.

רבינו הקדוש מלובלין זיע"א ראה ברוח קדשו את כל הנעשה, וכאשר שניהם נכנסו לחדרו, קדמם הרבי בברכת "מזל טוב", ונגמר השידוך בכי טוב, כשהחתן הוא בן שמונה או עשר שנים... [כי רבינו הבני יששכר זיע"ה היה לו ענין בזה לשדך את יו"ח בגיל מוקדם] (עי' דרך פקודין מ"ע א' חלק המעשה אות ג').

תנאי התנה הבנ"י עם המחזות, בגמר השידוך, כי רצונו וחפצו שהחתן לא יעזבהו אחר החתונה

אפילו למכרן לנכרי ט.

י. אבל מיני תרופות שראוי למאכל אדם כגון כדורי מציצה או מיני סירופים אם יש עליהן חשש עירוב חמץ יש לבערן מן הבית, או עכ"פ למכרן לנכרי ולהניחן במקום מוצנע וסגור כדין שאר חמץ הנמצא בבית.

כלים של חמץ

יא. הכלים שהשתמשו בהם חמץ כל השנה ובכללן התנור וכיריים מיקרוגל וכדו' אם ניקוי אותן היטב מחמץ הדבוק עליהן אין צורך למוכרן לנכרי, ואף שנשאר בלוע חמץ בתוך דופני הכלי שאין הבליעה נפלט ממנו רק ע"י הגעלה וליבון, מכל מקום אין חיוב ביעור עליהם רק שצריך להצניען או לכסותן כדי שלא יבוא להכשל ולהשתמש בהם בפסח.

יב. ויש מחמירין למוכרן לנכרי שחוששין שמא לא ניקוי אותן כראוי ונשאר בו חמץ בעין. אולם יש לדעת שאף שמוכרין אותו לנכרי יש לזהר להצניען במקום צנוע וסגור ולא סגי במכירה לנכרי לבד אם אינו מצניעו, שגם לאחר המכירה יש לחוש שיכשל וישתמש בהן בפסח. ולכן מי שיש לו מטבח מיוחד לפסח ומשאיר כל הכלים של חמץ בתוך הארון הקבוע להם כל השנה צריך לזהר לדבוק היטב כל דלתי ארונות שלא יבוא להכשל להשתמש בהן בפסח.

הגעלת והכשרת השיש הברז והשלחנות לפסח

יג. בענין הכשרת המטבח לפסח בדרך כלל השיש של המטבח מיוצר מעירוב של כמה מיני אבן ונקרא "שיש יצוק", וחוששין שלא שייך בהן

ט. סי' תמ"ב סעיף ד'.
י. סי' תנ"א סעיף א'.

הגעלה להגעיל בליעות חמץ שנבלע לתוכן במשך השנה כולה וכדין כלי חרס שאין מועיל הגעלה, ולכן נוהגין לכסותן היטב בנייר אלומיניום וכדו' שדבר זה משמש כהפסק שלא יעבור הבליעות חמץ לתוך קדרות ומאכלים של פסח כס.

יד. ומצד הדין די בכיסוי זה רק שנוהגין להחמיר ועושין גם הגעלה ע"י עירוי של מים רותחים קודם שמכסין השיש והכירור והוא חומרא בעלמא.

טו. וכשבא להגעיל השיש טוב לזהר שלא להניח על השיש חמץ רותח כ"ד שעות קודם ההכשר כדי שיפגם הבליעות חמץ הבלוע בהן, שנוהגין שלא להגעיל כלי רק כשהוא אינו בן יומו כז.

טז. קודם שמגעילין השיש יש לנגבן היטב כדי שהמים הצוננים הטפוחים עליו לא יצננו מים הרתוחים של העירוי שמערין עליו כז.

יז. כשבא להגעילן יש לזהר שלא לערות מים הרתוחין של הגעלה ע"י קדירה שמשתמשים בו לפסח משום חשש ניצוק חיבור.

והיינו שהכלי של פסח מתחבר על ידי העירוי שמערין ממנו להבליעות חמץ הבלוע תוך השיש של המטבח כז.

יא. וכדין שתי קדרות רותחות הנוגעות זו בזו, ובאחד מבשלין בשר והשני חלב שמבאר ביו"ד סי' צ"ב סעיף ח' שאין הבליעות עוברת מו"ז לזו כששני הקדרות יבשין מבחוץ, והוא הדין בזה כיון שיש הפסק ע"י נייר אלומיניום אין הבליעות עוברת מהשיש להמאכלים הרותחים המניחין עליו. והנה יש שחששו שמא יכנס קצת לחלוחית בין השיש להנייר אלומיניום ובה"ל הלא מחמירין בשני קדרות שהבליעות עוברין מזה לזה. אמנם באמת אין זה נכון שאף אם יכנס לחלוחית ביניהם כיון שהשיש צונן ורק הקדירה או התבשיל שנתנו על השיש רותח, נמצא שיש כאן תחאה צונן ותחאה גבר, ובאופן שהתחתון צונן אין ואיסור נפלט רק כדי קליפה ולא יותר, ונמצא שלכל היותר נפלט בליעת החמץ הבלוע תוך השיש כשיעור כדי קליפה ונאסר הנייר אלומיניום עצמו שהוא שיעור כדי קליפה ואין הבליעה יכול להתפשט גם לתוך הקדירה או המאכל רותח שנתנו על גבי הנייר אלומיניום, [ולא החמירו בשני קדרות הנוגעות כשיש לחות ביניהם רק כששניהן רותחין ולא בכה"ל].

יב. כמבואר בס' תנ"ב משנ"ב (סק"ב).
יג. כמבואר בס' תנ"ב משנ"ב (סק"ב).
יד. כ"כ בס' תמ"ד שעה"צ (סק"ד).

ולכן יערה מי הגעלה בכלי חמץ שאינו בן יומו, וטוב להדר לערות ע"י קומקום שמרתיחין בתוכו מים חמים שכלי זה אף שהוא מכלי חמץ עדיף יותר מכלי חמץ אינו בן יומו שבדרך כלל אין מרתיחין בתוכו חמץ.

יח. מיד לאחר שעירה עליהן רותחין יש לערות עליהן מים צוננים, כדין הגעלת כלים שלאחר הגעלת רותחין שוטפין הכלי בצונן.

יט. יש להגעיל גם הברז שלפעמים ניתן עליהן רותחין מחמץ וכיון שאין נבלע בהן רק על ידי עירוי לבד יכולין להגעילן ע"י עירוי מים רותחין, ויש לזהר שבעת שמערה עליהן הרתוחין יפתח גם הברז שיצא מתוכו מים רותחין בעת הגעלה כדי להגעילו מבפנים ומבחוץ יחד.

כ. וכן החרסינה הסמוך להשיש יש להגעיל שלפעמים נבלע בהן חמץ ע"י קדרות רותחות המונחין על השיש ונשפך עליהן רוטב חמץ, ולכן יש גם לכסות עד שיעור גובה הקדרות, וגם להגעילן ע"י עירוי רותחין כמו שעושין על השיש.

כא. וכן נוהגין לזהר לשפוך חומרי ניקוי במקום יציאת מים של הכירור שלפעמים נשאר שם חמץ ויש להפסידן ממאכל אדם שיש לחוש שבעת שיערה שם בפסח תבשיל רותח יאסר התבשיל ע"י ניצוק חיבור, דהיינו שהתבשיל של פסח מתחבר על ידי ניצוק להחמץ הנמצא תוך הנקב הכירור.

כב. השלחנות שאוכלין עליהן חמץ רותח קיל יותר מדין השיש, כיון שבדרך כלל אין מניחין עליו חמץ בלי הפסק שעל פי רוב מכסין השולחן במפה, וכן האוכל מונח בקערה [טעלער], ואף שלפעמים נשפך חמץ על השולחן מכל מקום הרי זה עירוי מכלי שני ואינו מבליע, ולכן נוהגין הרבה להקל לכסותן בכיסוי אלומיניום או נייר עבה ואין חוששין להגעילו.

תחנון ב'שיתסר ושיבסר' ו'שבעת ימי המילואים' - וגם המנהג שלא לומר תחנון בתפלת המנחה כל השנה -

שנהגו אצלנו שלא לומר תחנון במנחה כלל.

המנחת אלעזר בספרו דברי תורה (ח"ג אות פג) כתב בזה"ל, מה שלא נהגנו מאבותינו הקדושים לומר תחנון במנחה כלל, הוא כנראה הטעם משום שמתפללים מנחה ומעריב ביחד, והמנחה הוא כבר בין השמשות, וגם כשאמר הש"ץ התפלה בקול במנחה בזמן מאוחר התחיל בהיתר בין השמשות אבל לומר אח"כ תחנון אחר שיעור בין השמשות הדיו לילה בודאי אין לו שחר, גם סכנה הוא רח"ל וכו', על כן שפיר מנהיגו שלא לומר כלל נפילת אפים במנחה עכ"ל.

ומפורש הטעם שהיו רגילין להתפלל מנחה ומעריב ביחד, והתפללו מנחה בבין השמשות, וגם כשהגיע סוף חזרת הש"ץ של תפלת מנחה כבר עבר שיעור בין השמשות ואסור לומר תחנון בלילה, ולכן הנהיגו בכל פעם שלא לומר תחנון אף כשהתפללו מנחה קודם השקיעה.

א. וכ"כ בנימוקי אורח חיים (סי' קל"א סק"ב) ח"ל מנהיגו שאין אומרים תחנון במנחה כיון שמתפללין מנחה ומעריב ומדקדקין שיהיה תפלת ערבית וק"ש בלילה, ובתפלת המנחה מקילין להתפלל בבין השמשות, וכיון כשמימינן תפלת הש"ץ בקול במנחה אחר התקבל עד הלילה, על כן לא יאמרו תחנון כלל במנחה עכ"ל.

החודש מפני שהם היו ימי שבעת המילואים כמפורש בפרשת צו (קאפיל ח').

ויש להוסיף שמצינו בספד"ק אוהב ישראל (פ' שמיני) שביאר גודל שבעת ימי המילואים, וז"ל ענין שבעת ימי המילואים, רצה לומר שנתמלא כל שבעת ימי הבנין מהניצוצות הקדושות שנחסר מהם עד עתה ונפלו בהשפירה, הן מה שנחסרו על ידי חטאי בני האדם והן מה שנפלו בעת הבריאה הכל ניתקן בשבעת ימי המילואים ונתמלאו.

ולכן שימש משה דווקא באותן הימים כי לו משפט המעלה יתירה הזאת להעלות כל הניצוצות הקדושות ולמלאות בכל יום משבעת ימי המילואים יום אחד מו' ימי הבנין, ואפילו בדורו לא היה יכול שום אדם לעשות כזו עכ"ל.

המנהג שלא לומר תחנון במנחה כל השנה וטעמו:

ואגב מענין לענין באותו ענין יש לבאר המנהג

ד. כ"כ בדרכיח"ש (אות קצ"א).

ה. וכן בפסד"ק עבודת ישראל (פ' שמיני) כתב בזה"ל, הנה בשבעת ימי מילואים ששימש משה רבינו ע"ה וגורם במעשיו הקדושים יחוד העליון, שעל זה אמרו בזה"ק (ח"א מה ב) ואם מאן דזכי להאי יחודא עילאה עכ"ל.

שיתסר ושיבסר:

במשמרת שלום (קדושים בסוף הספר) כתב בזה"ל: בכמה מקומות נהגו שלא לומר תחנון בשיתסר ושיבסר, ואומרים שכן נהג הרה"ג ר' אברהם דוב ז"ל מאורוירטש בעל ספר בית עין, ולא ידעתי טעמו עכ"ל.

וכן בספר תורת אמת להגה"ק רבי לייביל איגר מלובלין זצ"ל (דף צא). כתב בזה"ל, שמענו אומרים בשם הרבי הקדוש איש אלקים מפה לובלין [החזוה מלובלין] זצוקלה"ה על שיתסר ושיבסר שהמה גם כן ימי שמחה, על סמך שאלות הגמרא [מגילה ב.] ואימא שיתסר ושיבסר עכ"ל.

שבעת ימי המילואים:

יש נוהגין שלא לומר תחנון מכ"ג אדר עד סוף

א. וכ"כ בדרכי חיים ושלום (אות קצ"א) מנהג מונקאטש שלא לומר תחנון בב' ימים אלו.

ב. בגמ' הקשו שם, ואימא שיתסר ושיבסר ולא יעבור כתיב, והיינו שהקשו שיקראו המגילה בט"ו וי"ז, ותי' ולא יעבור כתיב.

ג. ומבאר שם על פנימיות הענין שהיום שהרגו היהודים והרגו בשוואים הוא בחינת הסרת הערלה של קליפת עמלק, ונמצא שיום השלישי למילה והסרת ערלה קליפת עמלק חל לפרושים ביום ט"ו, ולמקופין ביום י"ז אדר ע"ש.

שערים המצויינים בהלכה

שו"ת שנשאלו השבוע למערכת

שאלה: נשים שאומרים תהלים בבוקר לפני ברכת התורה אם יש איזה חשש איסור בדבר.

■ תשובה: עדיף אם יכולין לומר קודם ברכת התורה, אבל אם קשה להם לומר ברכת התורה יכולין להקל בזה, שהרי מעיקר הדין מותר אמירת פסוקים קודם ברכת התורה כיון שאומרים הפסוקים לשם תפלה, וכל שכן שיש להקל לגבי נשים, שיש אחרונים הסוברים שאין צריכין כלל לברך ברכת התורה, וכמו שהביא הבית"ל (סוף סימן מ"ז ד"ה נשים), ע"ש.

האם מותר לנהוג רכב של אביו?

שאלה: אבי שליט"א יש לו מקום קבוע בבית"ד לשבת, ובימות החול מתפלל במקום אחר, ורציתי לדעת אם מותר לי לישב במקומו בימות החול כיון שאין מקומו שם רק בשבת ולא בחול.

ועוד שאלה אחרת מעניין זה אם מותר לי לנהוג רכב של אבי שליט"א, שהרי בשעת הנהיגה אני יושב במקום המיוחד לו לישב.

■ תשובה: על שאלה ראשונה מסתבר שאסור כיון שהוא מקומו המיוחד לו לשבת, אבל אם אמר לו אביו שנתן לו רשות מועיל מחילה על דבר זה. ולגבי שאלה השניה, הנה בדרך כלל כשלוקח רכב של אביו הלא נתן לו רשות ליטול הרכב ונמצא שנכלל בזה גם רשות לישב על מקומו, וגם בלא"ה מסתבר שאין בזה איסור, שאין יושב לשם ישיבה אלא כדי לנהוג הרכב וחשיב ישיבת עראי.

האם בחור צעיר יכול להוציא הבדלה לאמו?

שאלה: לפעמים אני מתאחר להגיע לבית במוצאי שבת, ורציתי לדעת אם בני הבחור בן י"ד שנה יכול להבדיל להוציא את אשתו.

■ תשובה: שאלה זו תלוי אם חיוב הבדלה דאורייתא או דרבנן שאם חיוב הבדלה דאורייתא אין בחור צעיר יכול להוציא גדול מחשש שמא לא הביא עדיין שערות, שעל חיוב דאורייתא אין סומכין על החזקה שהביא שתי שערות.

והנה במשנ"ב ס' רצ"ו (סק"א) הביא פלוגתא אם חיוב הבדלה דאורייתא או דרבנן אבל כתב שם, שאם כבר הבדיל בתפלה לכו"ע אין בזה חיוב מה"ת, ונמצא שכל התפלה קודם או שאמרה לפחות ברוך המבדיל מותר לבחור להבדיל ולהוציא ידי חובתה.

אכילה בכלים סדוקים של חר פעמי:

שאלה: ידוע שהאוכל בכלי שבור קשה לשכחה, ורציתי לדעת שמצוי בכלים של חר פעמי שיש בהם שבר או סדק אם מותר להשתמש בו.

■ תשובה: המקור הראשון שכלי שבור קשה לשכחה מצינו בכף החיים (סי' ב' סק"ב), והרבה פקפקו על זה כיון שאין לו מקור קדום, עכ"פ אין צריך להחמיר רק בשבורה ממש ולא בסדק וכיו"ב.

שאלות ניתן לשאול בכל מכמני ההלכה במערכת 'קול התורה': 02-722-700 ואח"כ *

לצאת במצות שנאפו קודם פורים:

שאלה: רציתי לדעת האם מצה שנאפה קודם פורים יכולין לצאת בזה המצוה בליל הסדר.

■ תשובה: לדעת הב"ח (סי' תנ"ח סעיף ב') אין יוצאין בזה המצוה בליל הסדר כיון שנאפה קודם ל' יום מלפני הפסח, וכן חשש הפמ"ג (סי' תנ"ח א"א סק"א) שאם יש לו מצות אחרים לא יאכל מזה, אך במשנ"ב (שם סק"א) דחה דעת הב"ח ופסק שאין לחשוש לדבריו. והנה למעשה בדרך כלל נוהגין לאכול הכזיתים בליל הסדר ממצות מצוה שנאפו בערב פסח, אבל עיקר השאלה נוגע לגבי בני הבית שלפעמים נותנים להם משאר מצות כגון שאין לו מספיק כזיתים מהמצות מצוה, וטוב להדר ליתן להם כזית הראשון ממצות שנאפו אחר הפורים.

ועכ"פ יש להדר בזה לגדולים שהגיעו לגיל המצות כדי לצאת גם דעת הב"ח והפמ"ג שם.

הברכה על המצות לפני פסח:

שאלה: כשאופים מצה לפני פסח נופל חתיכות מצה על הרצפה ויש ילדים קטנים שנוטלים אותו ומברכין עליו מזונות ואוכלין בלי נטילת ידיים, ורציתי לדעת אם מותר לעשות כן.

■ תשובה: למעשה ידוע שנחלקו גדולי האחרונים אם מברכין על המצות [שלא בחג הפסח] ברכת מזונות או ברכת המוציא, שיש אחרונים שהורו לברך עליו מזונות כדין פת הבאה בכסנין, ויש אומרים שמברכין עליו המוציא, והטעם כיון שקובעין עליו לאכול מצה בפסח חשיב כל השנה כפת גמור ומברכין עליו המוציא.

ולמעשה כן נתפשט המנהג אצל בני אשכנז שדינו כפת גמור ומברכין עליו המוציא, [וכן נוהגין הרבה לקבוע עליו כל השנה לצאת סעודה שלישית].

ולכן אין היתר לברך עליו מזונות ולאכלו בלי נטילת ידיים ובהמ"ז כיון שדינו כפת גמור.

אכילת פת ללא גלוטין:

שאלה: אני רגיש על גלוטין, ולכן אני אוכל פת חטה שהופרד ממנו חלק הגלוטין ונשאר בו רק חלק החטה הנקרא "עמילן", ורציתי לדעת איזה ברכה יש לברך על פת של עמילן בלי גלוטין.

■ תשובה: יש לברך עליו בורא מיני מזונות ועל המחיה, ולא המוציא וברכת המזון כיון שאינו פת גמור.^א אך יש לציין שמאכל שרשום עליו שיש בו עירוב עמילן ברכתו שהכל, ואין צריך לברך עליו מזונות, ואף שכאמור מברכין על עמילן ברכת מזונות מכל מקום בדרך כלל כשמערבין במאכל עמילן אין הכוונה בתערובות זו כדי להטעים המאכל רק להעמידו ולדבק, ובאופן זה אפילו עירוב קמח רגיל מברכין שהכל.

אודות נשים שאומרים תהלים בבוקר לפני ברכת התורה:

א. כן בירר הגר"ח אולמאן בקובץ מבית לוי (גליון י"ח), והביא שם גם דעת השבט הלוי שאין יוצאין בזה מצות מצה בפסח, ע"ש.

הופיע
לתועלת אלפי אנ"ש
קיצור
הלכה למעשה
הליכות ומענה
בהכנה לפסח

שואליו ודורשיין
בהלכות התה

לחולה שאין ביכולתו לאכול, והוא חי מזה יום שלם, ואם נמצא איזה חולה שאינו יכול לירדם ולישן ל"ע וכדומה, אז נותנים לו כף אחת מזה היין ואח"כ הוא ישן טוב.

אמר לו ר' דוד'ל, כי יש לו חשק לשתות מזה היין ישן נושן על ארבעת הכוסות, חותנו נבהל והתחלחל רק לשמוע מזה, באמרו: כף אחת אי אפשר לשתות מזה, ק"ו ארבעה כוסות, הלא תוכל לישן מזה שמונה ימים!

אבל לתמיהתו העצומה, הוא באחת ומי ישיבנו, הוא רוצה מזה היין דוקא לארבע כוסות, באם לאו - אומר לו הצדיק רבי דוד - הוא נוסע בחזרה לאביו.

לא היה לו ברירה, והסכים בעל-כרחך לזה.

בערב פסח, כשראה המחנות את כוסו הגדול שהביא עמו חתנו, נבהל ונפחד יותר ויותר, ארבעה כוסות גדולים מלאים יין חזק מאד מאד, האיך יחזיק מעמד?! חותנו חשש מאד מזה.

אך לנוכח תקיפות דעתו של חתנו לא יכל לעמוד מנגד, כבר ראה והבחין שהוא אינו אברך פשוט, ובע"כ הסכים לדרישתו.

הגיע בליל הסדר, ויהי כאשר בתו של הנגיד רבי ישעי' הירץ, ה"ה הרבנית של רבי דוד'ל שתתה לגימה אחת מן היין החזק, נפלה לתרדמה עמוקה. אולם, רבי דוד'ל היה אחוז שרעפים במשך כל הסדר, ושתה מזה היין הישן נושן, בכוסו הגדול, את הארבע כוסות, כלא היה, והמשיך בהתלהבות כל הסדר.

אחר הסדר עוד למד עד הבוקר כלא היה, אמר שיר השירים, ולמד מדרש שיר השירים. בבוקר, כשהלך חותנו למקומו, מיד עטו עליו אנשים על ההתנהגות של חתנו בשאלתם: נו, מה יכול הרב'לע שלך, בידעם שלקח חתן לבתו בחור צדיק בנו של הצדיק מדינוב, ואז סיפר להם איך עבר עליו הסדר בפלאי פלאים, שתה ד' כוסות מהיין הישן והחזק, ועוד החזיק מעמד יותר מאחרים, מה עוד שמדובר באברך צעיר בן י"ג שנה.

הם נשתוממו כן תמיהו לשמוע הדברים, לא יכלו להאמין למשמע אזניהם, עד שהחליטו ללכת ולראות הדבר במו עיניהם.

בליל השני של הסדר, באו כמה אנשים לראות את הפלא הגדול, איך הצדיק רבי דוד שותה את הארבע הכוסות. הצדיק הרגיש באנשים שגרשו את החדר, מיד שאל את חותנו: מדוע הבאת לי את האנשים הללו? "איך בין נישט קיין קונצן מאכער..." (אני לא עושה חכמות), ביקש להביא לו כוס קטן רגיל, ויין פשוט, והמשיך את הסדר.

מקורות: אוצר ישראל; תולדות רבי צבי אלימלך מדינוב; ספר 'צמח דוד' הנדפס מחדש - פרקי תולדות.